

Den gamle gadelygte

Har du hørt historien om den gamle gadelygte? Den er slet ikke så overordentlig morsom, men man kan altid høre den én gang. Det var sådan en skikkelig gammel gadelygte, som i mange, mange år havde gjort tjeneste, men nu skulle kasseres. Det var den sidste aften, den sad på pælen og lyste der i gaden, og den var til mode ligesom en gammel balletfigurantinde, som danser den sidste aften og ved at i morgen skal hun på loftet. Lygten havde sådan en skræk for den dag i morgen, thi da vidste den, at den skulle på rådstuen for første gang og synes af stadens "seksogtredve mænd," om den var brugelig eller ikke brugelig. Da ville det blive bestemt om den skulle sendes ud på en af broerne og lyse der, eller på landet i en fabrik, måske gik den lige til en jernstøber og blev smeltet om, da kunne den jo rigtignok blive til alting, men det pinte den, at den ikke vidste om den da beholdt erindringen om, at den havde været gadelygte. - Hvorledes det gik eller ikke, den ville blive skilt fra vægteren og hans kone, hvem den betragtede ganske som sin familie. Den blev lygte da han blev vægter. Konen var den gang fin på det, kun om aftenen når hun gik forbi lygten så hun til den, men aldrig om dagen. Nu derimod, i de sidste år, da de alle tre var blevet gamle, vægteren, konen og lygten, havde konen også plejet den, pudset lampen af og skænket tran i den. Ærlige folk var det ægtepar, de havde ikke bedraget lygten for en dråbe. Det var den sidste aften i gaden og i morgen skulle den på rådstuen, det var to mørke tanker for lygten, og så kan man nok vide hvorledes den brændte. Men der gik også andre tanker igennem den; der var så meget, den havde set, så meget, den havde lyst til, måske lige så meget som "de seksogtredve mænd," men det sagde den ikke, for det var en skikkelig gammel lygte, den ville ingen fornærme, allermindst sin øvrighed. Den huskede så meget, og imellem blussede flammen op inde i den, det var som havde den en følelse af: "Ja, man husker også mig! der var nu den smukke unge mand, - ja, det er mange år siden! han kom med et brev, det var på rosenrødt papir, så fint, så fint og med guldkant, det var så nydeligt skrevet, det var en damehånd; han læste det to gange og han kyssede det og han så op til mig med sine to øjne, de sagde 'jeg er det lykkeligste menneske!' - ja kun han og jeg vidste hvad der stod i det første brev fra kæresten. - Jeg husker også to andre

øjne, det er underligt hvor man kan springe med tankerne! her i gaden var en prægtig begravelse, den unge smukke frue lå i ligkisten på den fløjlsrigvogn, der var så mange blomster og kranse, der lyste så mange fakler, at jeg blev rent borte ved det; hele fortovet var fuldt med mennesker, de fulgte alle med ligtoget, men da faklerne var af syne og jeg så mig omkring, stod her endnu en ved pælen og græd, jeg glemmer aldrig de to sorgens øjne, der så ind i mig!" - Sådan gik der mange tanker gennem den gamle gadelygte, som i aften lyste for sidste gang. Skildvagten, som løses af, ved dog sin efterfølger, og kan sige ham et par ord, men lygten vidste ikke sin og den kunne dog givet ham et og andet vink, om regn og rusk, om hvorvidt måneskinnet gik på fortovet og fra hvad kant vinden blæste.

På rendestensbrættet stod tre, som havde fremstillet sig for lygten, idet de troede at det var den, som gav embedet bort; den ene af disse var et sildehoved, for det lyser i mørke, og det mente at det kunne jo være en sand tranbesparelse, om det kom på lygtepælen. Den anden var et stykke trøske, der også skinner, og altid mere end en klipfisk, det sagde den selv, desuden var den det sidste stykke af et træ, som engang havde været en pragt for skoven. Den tredje var en sankthansorm; hvor den var kommet fra, begreb lygten ikke, men ormen var der og lyste gjorde den også, men trøsken og sildehovedet gav ed på, at det var kun til visse tider, den lyste, og at den derfor aldrig kunne tages i betragtning.

Den gamle lygte sagde at ingen af dem lyste nok til at være gadelygte, men det troede nu ingen af dem, og da de hørte at lygten selv ikke gav embedet bort, sagde de, at det var meget glædeligt, thi den var da også alt for affældig til at den kunne vælge.

I det samme kom vinden fra gadehjørnet, den susede gennem røghætten på den gamle lygte, og sagde til den: "Hvad er det for noget, jeg hører, vil du bort i morgen? Er det den sidste aften jeg skal træffe dig her? Ja så skal du have en present! nu lufter jeg op i din hjernekasse, så at du klart og tydeligt ikke alene skal kunne huske hvad du har hørt og set, men når der fortælles eller læses noget i din nærværelse, skal du være så klarhovedet, at du også ser det!"

"Ja det er grumme meget!" sagde den gamle gadelygte,

"mange tak! bliver jeg bare ikke støbt om!"

"Det sker ikke endnu!" sagde vinden, "og nu blæser jeg din hukommelse op; kan du få flere presentersom den, så kan du have en ganske fornøjelig alderdom!"

"Bliver jeg kun ikke støbt om!" sagde lygten, "eller kan du da også sikre mig hukommelsen?" -

"Gamle lygte, vær fornuftig!" sagde vinden, og så blæste den. - i det samme kom Månen frem. "Hvad giver De?" spurgte vinden.

"Jeg giver ingen ting!" sagde den, "jeg er jo i aftagende, og lygterne har aldrig lyst for mig, men jeg har lyst for lygterne." Og så gik Månen bag ved skyerne igen, for den ville ikke plages. Da faldt lige på røghætten en vanddråbe, den var som et tagdryp, men dråben sagde, den kom fra de grå skyer og var også en present, og måske den allerbedste. Jeg trænger ind i dig, så at du får den evne, at du i en nat, når du ønsker dig det, kan gå over i rust, så du falder helt sammen og bliver til et støv. Men det syntes lygten var en dårlig present og vinden syntes det samme; "Er der ingen bedre, er der ingen bedre?" blæste den så højt den kunne; da faldt et skinnende stjernes kud, det lyste i en lang stribe.

"Hvad var det?" råbte sildehovedet, "faldt der ikke en stjerne lige ned? jeg tror den gik i lygten! - Nå, søges embedet også af så højtstående, så kan vi gå at lægge os!" og det gjorde det, og de andre med; men den gamle lygte lyste med et så forunderligt stærkt: "Det var en dejlig present!" sagde den. "De klare stjerner, som jeg altid har fornøjet mig så meget over, og som skinner så dejlige, som jeg egentlig aldrig har kunnet skinne, skønt det var min hele stræben og tragten, de har lagt mærke til mig fattige gamle lygte og sendt en ned med en present til mig, der består i den evne, at alt hvad jeg selv husker og ser rigtig tydeligt, skal også kunne ses af dem, jeg holder af! og det er først den sande fornøjelse, for når man ikke kan dele den med andre, så er den kun en halv glæde!"

"Det er meget agtværdigt tænkt!" sagde vinden, "men du ved nok ikke at der hører voksllys til. Uden at der bliver tændt et voksllys inden i dig, er der ingen af de andre, der kan se noget ved dig. Det har stjernerne ikke betænkt, de tror nu at alt hvad der skinner, har i det mindste et voksllys i sig. Men nu er jeg træt!" sagde vinden, "nu vil jeg lægge mig!" og så lagde den sig.

Næste dag ? ? ja næste dag kan vi springe over; næste aften så lå lygten i lænestol, og hvor -? Hos den gamle vægter. Han havde af "de seksogtredve mænd" udbedt sig for sin lange tro tjeneste, at måtte beholde den

gamle lygte; de lo af ham da han bad og så gav de ham den, og nu lå lygten i lænestol tæt ved den varme kakkellovn, og det var ordentligt ligesom den var blevet større derved, den fyldte næsten hele stolen. Og de gamle folk sad alt ved aftensmaden og kastede milde øjne hen til den gamle lygte, som de gerne havde givet plads ved bordet med. Det var jo rigtignok i en kælder de boede, to alen nede i jorden; man måtte gennem en brolagt forstue for at komme ind i stuen, men lunt var her, for der var klædeslister for døren; rent og net så her ud; gardiner om sengestedet, og over de små vinduer, hvor der oppe på karmene stod to underlige urtepotter; matros Christian havde bragt dem hjem fra Ostindien eller Vestindien, det var af lertøj to elefanter, hvis ryg manglede, men i dennes sted blomstrede der ud af jorden, som var lagt deri, i den ene af den dejligste purløg, det var de gamle folks køkkenhave, og i den anden en stor blomstrende geranie, der var deres blomsterhave. På væggen hang et stort kulørt billede, med "Kongressen i Wien," der havde de alle konger og kejsere på engang! - Et bornholmsk ur med tunge blylodder gik "tik! tak!" og altid for gesvindt, men det var bedre end at det skulle gå for langsomt, sagde de gamle folk. De spiste deres aftensmad, og den gamle gadelygte lå som sagt i lænestolen tæt ved den varme kakkellovn. Det var for lygten, som om der var vendt op og ned på hele verden. - Men da den gamle vægter så på den og talte om hvad de to havde oplevet med hinanden, i regn og i rusk, i de klare, korte sommernætter og når sneen fygede så det var godt at komme i kælderskuret, da var alt igen i orden for den gamle lygte, den så det, som om det var endnu, jo, vinden havde rigtignok godt lyst op inde i den. -

De var så flittige og så flinke, de gamle folk, ingen time blev rent døset hen; søndag eftermiddag kom der en eller anden bog frem, helst en rejsebeskrivelse, og den gamle mand læste højt om Afrika, om de store skove og elefanterne, som der gik vilde omkring, og den gamle kone hørte sådan efter og skottede så hen til ler-elefanterne der var urtepotter! - "Jeg kan næsten tænke mig det!" sagde hun. Og lygten ønskede så inderligt at der var et voksllys at tænde og sætte inden i den, så skulle hun grangivelig se alt, således som lygten så det, de høje træer, de tætte grene slyngede i hverandre, de nøgne sorte mennesker til hest og hele skarer af elefanter, som med deres brede fødder knuste rør og buske.

"Hvad kan alle mine evner hjælpe, når der ingen

vokslys er!" sukkede lygten, "de har kun tran og tællelys, og det er ikke nok!" -

En dag kom der et helt bundt vokslysstumper i kælderen, de største stykker blev brændt og de mindre brugte den gamle kone til at vokse sin tråd med når hun syede; vokslys var der, men de faldt ikke på at sætte et lille stykke i lygten.

"Her står jeg med mine sjældne evner!" sagde lygten, "jeg har alt indeni mig, men jeg kan ikke dele med dem! De ved ikke, at jeg kan forvandle de hvide vægge til de dejligste tapeter, til rige skove, til alt hvad de vil ønske sig! - De ved det ikke!"

Lygten stod i øvrigt skuret og net i en krog hvor den altid faldt i øjnene; folk sagde rigtig nok at den var et skrummel, men det brød de gamle sig ikke om, de holdt af lygten.

En dag, det var den gamle vægters fødselsdag, kom den gamle kone hen til lygten, smilede så småt og sagde: "Jeg vil illuminere for ham!" og lygten knagede i blikhætten, thi den tænkte: "Nu går lyset op for dem!" men der kom tran og ingen vokslys, den brændte hele aftenen, men vidste nu at den gave, stjernerne havde givet den, den bedste gave af alle, blev en død skat for dette liv. Da drømte den, - og når man har slige evner, kan man nok drømme, - at de gamle folk var døde, og at den selv var kommet til en jernstøber og skulle smeltes om, den var lige så angst som da den skulle på rådstuen og synes af de "seksogtredve mænd," men skønt den havde evnen at kunne falde sammen i rust og støv, når den ønskede sig det, så gjorde den det dog ikke, og så kom den i smelteovnen, og blev til den dejligste jernlysestage, hvori nogen ville sætte et vokslys; den havde form af en engel, der bar en buket og midt i buketten blev vokslyset sat og stagen fik plads på et grønt skrivebord, og værelset var så hyggeligt, der stod mange bøger, der hang dejlige billeder, det var hos en digter, og alt hvad han tænkte og skrev, det rullede op rundt omkring, stuen blev til dybe mørke skove, til solbelyste enge, hvor storken gik og spankede, og til skibsdækket højt på det svulmende hav! -

"Hvilke evner jeg har!" sagde den gamle lygte idet den vågnede. "Næsten kunne jeg længes efter at smeltes om! - dog nej, det må ikke ske så længe de gamle folk lever! De holder af mig for min persons skyld! Jeg er dem jo, som i barns sted og de har skuret mig og de har givet mig tran! og jeg har det lige så godt, som 'Kongressen', der er sådant noget fornemt noget!"

Og fra den tid havde den mere indvortes ro, og det

fortjente den skikkelige gamle gadelygte.

* * *